

եւ «Բարոյախօսական ու քննադատական փորձեր» (1859) տխրոտով, Անոնց մէջ հաւասարապէս կը տեսնուին իր բարոյական ու արուեստագիտական համոզումները հոն կը գտնենք արդէն իր պատմական մեթոտին բոլոր գլխաւոր դժերը :

Ճրանսայի քաղաքական եւ ընկերական վեհակին վրայ, որով կը շարունակէր զբաղել, իր դատումները խիստ են . ամենուրեք օգտապաշտութեան հետապնդումը միայն կը տեսնէր, բարոյական բարձրութիւն չէր նշմարէր ո՛չ ժողովրդին մէջ, ո՛չ վարիչ դասակարգին մէջ :

1856ին, ամեւնապատ օրերից Շէֆերին հետ, որ Արի Շէֆէր նկարչին եղբորաղջիկն էր, Օր. Շէֆէր «Գլինքը մզեց ամէն բանի մէջ քնական, նկարագիւղ կողմը տեսնելու . այդ հմուտին եւ այդ մտածողին մէջ, քնացած բանաստեղծն արթնցուց» : Այդ արուեստագիտական միջավայրին մէջ իր մտաքնն եւ իր ամուսնութիւնը աւարտեցին այն կերպարանափոխութիւնը որ «Սեմական լեզուներու պատմութեան» գիտուն հեղինակը Յիսուսի կեանքին բանաստեղծական ու հանճարեղ դրաճեալն փոխարինեց :

ՊԵՐԹԸԼՈ

(Շարունակելի)

ՊԱՅՈՒՆՑ ԱՅԵԱՆ

Յարիգարեակ երկու Հայեր, պ. պ. Քաշաեան եւ Քալաթեան իմ մասին գրուելի զԵպարսութիւններ ըրած ըլլալով Հայկաթան Միութեան անդամներէն պ. պ. Բամաւե՛լեանի եւ Պամբարեանի հետ իրենց ունեցած մեկ ճեպարեանքանքը, պատմութեան ու պատմութեան ասեան կազմուի, Պանանջա ընդունուեցաւ . որոշուեցաւ կաղնեղ պատմութեան մը, որ առաջինը պիտի ըլլայ աւստրալիանի հա, զաղորեմեանք մեզ, Վճիւր պիտի հաղորդուի մանուկն : Մանաւանդութիւններ Անահիթի յարոյր թուով :

Ա. Չ.

ԳՐԲԵՐ ԵՒ ԹԵՐԹԵՐ

ԲԱԶՄԱՎԷՊ. — ԲԱԶԱՅԱՆ, ԵՒ ԹԵՐԹԵՐԻՍԻ ՄԱՍՈՒԼԸ. — Պ. ՀԱՅՈՒՄԵՆԵ ԵՒ ԲԱՐԻՉԻ ՀԱՅԵՐԸ. — ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ, ԱՅԵՍԱՐՀԱՅԱՐԸ ԵՒ ՌՈՒՍԱՀԱՅԵՐԸ. — «ՀԱՅԵՐԵՆԻՔ» . — ՄԻՆԱՍ ԶԵՐԱԶ ԵՒ ՊՍՄՈՒԹԻՆԸ

ԲԱԶՄԱՎԷՊ. — «Բազմալեզու իր ապրիլի թիւին մէջ ետեւեւ առգրով կ'որակէր հանգուցեալ Ստեփան Ոսկանեանի հրապարակադրական գործունէութիւնը . «Հին հայ լրագրութեան տեղեակ անձինք անտարակոյս տակաւն չեն մոռցած թէ հանգուցեալը երիտասարդ հասակին մէջ իր «Արեւիկը» լրագրով զբաղան օրիկայ մը հանդիսանալու համար ո՛րքան ճիշդ թափեր է» :

Գաղթի գերեզմանի մը վրայ նստած աշայնքաւն աղուշ որքան կոյիտ ետուր, ամբողջ հայ մամուլին զայրոյթը գրգռեց «Բազմալեզու»ին դէմ . եւ ընական էր որ այդպէս ըլլար . Ստեփան Ոսկանեան մարդ մը էր, այսինքն նկարագիր, տաղանդ եւ հիմնաւոր զարգացում ունեցող անձ մը . այն մէկ քանի անկեղծութիւն ու խանդավառութիւն «Երեւանական» Հայկեր մէկը կըլլաւ ինքը, որ Կճի շարժման առնիւ պարիքաւորներուն վրայ զէն ի ձեւ ռին կոտեցան ֆրանսացի ազատականներուն հետ . եւ իր արժանիքն այնքան մեծ էր որ Մացցինիի պէս հսկայ մը զինքը սիրեց եւ Քալաթեան հանճարեղ զայն իրեն զարտադր եւ իր զուակներուն դաստիարակարգելի Բազմալեզու անկի կը դառնար անշուշտ Հայոց գծուճ բարբերէն զուակով ազգային գործունէութիւնէ բաղադրական քաջուհուն որոշումը զոր տուաւ Ոսկանեան եւ զոր պահեց իր կեանքին վերջին քառասորին ամբողջ . որքան ալ գործին մը ապեւրասութիւն կամ ցածութիւն տեսնէ իր ազգին մէջ, իրաւունք չունի զայն ուրանալու, անկից անշատեւելու, անոր բարձրացմանը համար աշխատել զաղորդել Բայց հակառակ ատոր Ոսկանեանի տիպարը անոնցմէ է որոնց առջեւ մարդ ստիպուեց է յարգանք զգալ իր բանֆէլներուն մէջ հայ կամ օտար ճիւղեր թիւերու մասին իր զգացումները համարձակութիւն յայտնած ըլլալը կրնար իրաւունք առնել «Բազմալեզու»ին խմբագրութեան հակախոհ ու նոյն իսկ հակակիր ըլլալ այդ զրոյթին, բայց երբեք իրենց իրաւունք չէր տար այդ նախադրանք բառը գործածելու : «Բազմալեզու»ի խմբագրութիւնը գիտէր, — կամ պարտաւոր էր գիտնալ, — թէ Ոսկանեան ո՛րքան անեղծ եւ անհաշակներ էր իր այդ զգացումներուն արտայայտութեան մէջ եւ այդ խմբագրութիւնը, որ հայերէն լեզուն հիմնովին դիտարկու յաւակնութիւնն ունի, չի կրնար անդիտանալ թէ «սրկայ» բառը միայն անոնց կարիքն է կիրարկել որոնք անձն մը, հաստատութեան մը կամ գողափա-